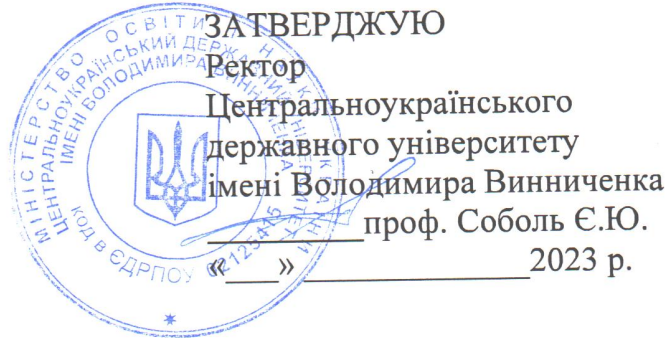

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет української філології, іноземних мов та соціальних комунікацій

Кафедра германських мов, зарубіжної літератури та методики їхнього навчання

ПРОГРАМА

кваліфікаційного екзамену з англійської мови та методики її викладання, зарубіжної літератури та методики її викладання

Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Додаткова спеціальність: 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))

Освітня програма: Середня освіта (Українська мова і література та Мова і література (англійська))

Програму кваліфікаційного екзамену розглянуто та схвалено на засіданні кафедри германських мов, зарубіжної літератури та методик їхнього навчання
Протокол № 6 від «19» грудня 2023 р.

Кропивницький – 2023

Програма кваліфікаційного екзамену для студентів галузі знань:

01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), додаткова спеціальність: 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)), освітньої програми: Середня освіта (Українська мова і література та Мова і література (англійська))

Розробники: доктор філологічних наук, доцент Фока М.В.; кандидат пед. наук, доцент О.М. Габелко; кандидат пед. наук, доцент Л.О. Лисенко; кандидат філологічних наук, доцент Вечірко О.Л., кандидат філологічних наук Манойлова О.М.

Вступ

На кваліфікаційному екзамені студенти-випускники повинні продемонструвати глибокі знання теоретичних основ з фахових дисциплін додаткової спеціальності «Мова і література (англійська)» і методики навчання відповідних дисциплін, показати володіння педагогічними і методичними вміннями та науковий підхід до розв'язання практичних проблем навчання і виховання.

Головною вимогою кваліфікаційного екзамену до рівня теоретичної підготовки студентів-випускників є ґрунтовне знання ними теоретичних основ фахових дисциплін додаткової спеціальності «Мова і література (англійська)», провідних концептуальних теорій навчання і виховання, усвідомлення ролі і значення психолого-педагогічних наук в їх майбутній професійній діяльності. Відповідь студента на кваліфікаційному екзамені повинна підтвердити повноту знань категорійно-понятійного апарату з фахових дисциплін, педагогіки, психології і методики навчання дисциплін, нових підходів до трактування окремих понять, розуміння їх сутності, а також знання фактів, термінології, структур, принципів, законів, закономірностей, методів, засобів навчання і виховання.

Студент-випускник демонструє здатність аналізувати і будувати реальний навчально-виховний процес, діапазон володіння вміннями й навичками операційного рівня, методичну грамотність, зокрема сформованість гностичних, конструктивно-планувальних, проектувальних і комунікативно-навчальних умінь.

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН З АНГЛІЙСЬКІ МОВИ ТА МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ

Програма кваліфікаційного екзамену охоплює такі освітні компоненти:

- з англійської мови («Практика усного та писемного мовлення», «Країнознавство», «Література Англії»);
- з методики навчання англійської мови.

Мета курсу *«Практика усного та писемного мовлення»* сформувати вміння та навички аудіювання, говоріння, читання та письма, які відповідають 5 рівню володіння англійською мовою загальноєвропейського стандарту. Мета курсу досягається через формування комунікативних англомовних умінь студентів для застосування їх у вирішенні професійних завдань та у повсякденному житті; у формуванні у студентів комунікативної, лінгвістичної і соціокультурної компетенції; у формуванні у студентів когнітивної компетенції у взаємозв'язку з іншими видами компетенцій; у формуванні у студентів позитивного ставлення до оволодіння як мовою, так і культурою англомовного світу; розвитку у студентів здатності до самооцінки і самовдосконалення, що допоможе їм успішно завершити курс вищої освіти і стане передумовою їх наступного професійного росту; у формуванні у студентів професійної компетенції шляхом ознайомлення їх з різними методами і прийомами навчання англійської мови та залучення до виконання професійно орієнтованих завдань; у формуванні вміння міжособистісного спілкування, необхідного для повноцінного функціонування як у навчальному середовищі, так і за його межами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

1. **РН 11.** Здатний цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.
2. **РН 13.** Уміє проводити дослідницьку роботу, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

РН 14. Здатний критично мислити, чітко висловлювати думки, відсівати неважливе й концентруватися на завданні.

Мета курсу *«Країнознавство»* дати студентам загальне уявлення про історію та розвиток англійської мови з точки зору її лінгвокраїнознавчого соціокультурного варіювання, а також про історію, культуру, політичну структуру, особливості національного характеру та спосіб життя, систему освіти таких англомовних країн, як Велика Британія, США, Канада, Австралія, Нова Зеландія. Мета курсу досягається через формування комунікативних англомовних умінь студентів для застосування їх у вирішенні професійних завдань та у повсякденному житті; у формуванні у студентів комунікативної, лінгвістичної і соціокультурної компетенції; у формуванні у студентів когнітивної компетенції у взаємозв'язку з іншими видами компетенцій; у формуванні у студентів позитивного ставлення до оволодіння як мовою, так і культурою англомовного світу; розвитку у студентів здатності до самооцінки і самовдосконалення, що допоможе їм успішно завершити курс вищої освіти і стане передумовою їх наступного професійного росту; у формуванні у студентів профе-

сійної компетенції шляхом ознайомлення їх з різними методами і прийомами навчання англійської мови та залучення до виконання професійно орієнтованих завдань; у формуванні вміння міжособистісного спілкування, необхідного для повноцінного функціонування як у навчальному середовищі, так і за його межами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

1. **РН 20.** Забезпечити діалог культур у процесі вивчення англійської мови та зарубіжної літератури, створює умови для міжкультурної комунікації.
2. **РН 21.** Використовувати гуманістичний потенціал англійської мови та зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.
3. **РН 22.** Знати, розуміти і демонструвати здатність реалізувати теоретичні й методичні засади навчання англійської мови та зарубіжної літератури в базовій середній школі.

Мета курсу «Література Англії» – надати студентам цілісне уявлення про літературу Англії в контексті тієї чи тієї історичної епохи, ознайомити їх з основними літературними процесами, виділити основні особливості творчого спадку найвидатніших письменників доби, поглибити навички володіння англійською мовою на базі читання та обговорення художнього твору.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

РН 17. Пояснює специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, характеризує літературні епохи, художні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки національних літератур, інтерпретує художні твори класики й сучасності.

РН 18. Застосовує різні види аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

РН 19. Порівнює мовні та літературні факти, явища, оригінали творів англійської та американської літератур й українські переклади, визначає їхні подібності й відмінності.

РН 20. Забезпечує діалог культур у процесі вивчення англійської мови та зарубіжної літератури, створює умови для міжкультурної комунікації.

РН 21. Використовує гуманістичний потенціал англійської мови та зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.

Структура та зміст кваліфікаційного екзамену

Кваліфікаційний екзамен складається з двох частин: *теоретичної* (у формі усної відповіді на питання з теорії мови та розмовної теми з фаху) та *практичної* (виконання та захисту кваліфікаційного завдання).

Перша частина екзамену: теоретична

Складовою кваліфікаційного екзамену є розв'язання завдань, спрямованих на визначення рівня теоретичної підготовки і складається з теоретичної відповіді з питань теорії мови.

Структура екзаменаційного білета:

- 1 екзаменаційне питання з теорії мови;

Друга частина екзамену:

Виконання та захист кваліфікаційних завдань

Кваліфікаційні завдання розроблені на основі чинних навчальних програм з педагогіки, основ педагогічної майстерності, психології та теорії і методики навчання англійської мови і мають на меті перевірку практичної підготовленості випускника до педагогічної професії.

Об'єкти оцінювання: знання та компетенції з методики навчання англійської мови, педагогіки, психології у межах вимог державних стандартів вищої освіти.

Структура екзаменаційного білета (практична частина):

- 1 завдання з методики навчання англійської мови.

Захист кваліфікаційного завдання відбувається за розкладом ДА перед державною екзаменаційною комісією. Випускник одержує кваліфікаційні завдання у день ДЕ.

Мета кваліфікаційного завдання: визначення рівня сформованості професійної компетенції – здатності виконувати функції відповідного фахівця.

Випускнику необхідно захистити фрагмент уроку, заняття, при тому:

- скласти стислий план-конспект заняття, враховуючи новітні досягнення методики, педагогіки, психології;

1. обґрунтувати мету, тип заняття, структуру та етапи, наочність, ТЗН, очікувані результати.

Вимоги до кваліфікаційного завдання, що моделює діяльність вчителя англійської мови

Виконане кваліфікаційне завдання має містити:

- усне обґрунтування моделі навчального заняття, цілей і типу заняття з предмету (виховного заходу) у контексті сучасної методики навчання, вимог педагогіки, психології;
- обґрунтування етапів заняття, прийомів, засобів реалізації цілей і задач, вибір обладнання, використання засобів навчання;
- дотримання норм часу при висвітленні окремих складових завдання, логічність переходу від однієї частини до іншої;
- обґрунтування очікуваних результатів.

1 ЧАСТИНА – ТЕОРЕТИЧНА

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Розділ I. Практика англійської мови

Тема 1.Places

Вільне користування англійською мовою у професійних, наукових та інших цілях з теми *Місця / Places*.

Володіти чотирма видами мовленнєвої діяльності на відповідному рівні з теми *Місця / Places*.

Знання лексико-граматичного матеріалу, засвоєного протягом років попереднього навчання; синтаксичних, семантичних та фонетичних правил і закономірності англійської мови.

Використання соціокультурних знань і вмінь в іншомовній комунікації; застосування культурологічної інформації з теми *Місця / Places* демонстрація власного досвіду оволодіння іншомовним мовленням; удосконалення мовленнєвої підготовки шляхом використання автентичних англомовних матеріалів з теми *Місця / Places*.

Демонстрація упевненості і позитивної мотивації у користуванні англійською мовою з теми *Місця / Places* у таких комунікативних ситуаціях:

1. What is an ‘alternative house’? What types of ‘alternative’ houses do you know? Describe your ideal ‘alternative’ home (location, size, shape, furniture, decoration etc.)
2. What are the advantages and disadvantages of living in a city? What is good and bad about the city or town where you live? What problems connected with urban living can you think of?
3. Think about the area where you live. What problems does the area have? Think about: buildings, area, facilities, appearance, user-friendliness, safety, noise levels. How can the area be improved?

Тема 2. Засоби масової інформації / Media

Вільне користування англійською мовою у професійних, наукових та інших цілях з теми *Засоби масової інформації / Media*.

Володіти чотирма видами мовленнєвої діяльності на відповідному рівні з теми *Засоби масової інформації / Media*.

Знання лексико-граматичного матеріалу, засвоєного протягом років попереднього навчання; синтаксичних, семантичних та фонетичних правил і закономірності англійської мови.

Використання соціокультурних знань і вмінь в іншомовній комунікації; застосування культурологічної інформації; демонстрація власного досвіду оволодіння

іншомовним мовленням; удосконалення мовленнєвої підготовки шляхом використання автентичних англомовних матеріалів з теми *Засоби масової інформації / Media*.

Демонстрація упевненості і позитивної мотивації у користуванні англійською мовою з теми *Засоби масової інформації / Media* у таких комунікативних ситуаціях:

1. How does television media violence influence deviant behaviour, especially criminal behaviour. The role of mass media in investigation: the most prominent cases.
2. Comment on how the availability of television affects the ways parents bring up their children. Are new child-rearing strategies being adopted and old ones discarded because the television set is available to parents for relief? How does watching television for several hours each day affect the child's abilities to form human relationships? What happens to family life as a result of family members' involvement with television?
3. Speak about the effects of the Internet on children. Does the Internet have a negative or bad influence on children? If you think it does, tell how. What are the effects upon the vulnerable and developing human organism of spending a significant proportion of each day engaged in this particular experience (surfing the Internet)? We cannot say that Internet has only bad influence on children. Speak on good or positive influences that Internet has on children. How does the Internet stimulate children's curiosity?

4. Social media is basically used for social interaction and access to news and information, and decision making. How do people project their identity through social social media? Can expressing people's identities via social media provide them with freedom? Can expressing people's identities via social media provide them with freedom? Explain your point of view.

Тема 3. Leisure / Дозвілля

Вільне користування англійською мовою у професійних, наукових та інших цілях з теми *Leisure / Дозвілля*.

Володіти чотирма видами мовленнєвої діяльності на відповідному рівні з теми *Leisure / Дозвілля*.

Знання лексико-граматичного матеріалу, засвоєного протягом років попереднього навчання; синтаксичних, семантичних та фонетичних правил і закономірності англійської мови.

Використання соціокультурних знань і вмінь в іншомовній комунікації; застосування культурологічної інформації; демонстрація власного досвіду оволодіння іншомовним мовленням; удосконалення мовленнєвої підготовки шляхом використання автентичних англомовних матеріалів з теми *Leisure / Дозвілля*.

Демонстрація упевненості і позитивної мотивації у користуванні англійською мовою з теми *Leisure / Дозвілля* у таких комунікативних ситуаціях:

1. Do you like travelling? Have you travelled a lot? Describe your perfect holidays. Think of a 'snapshot' moment of a special holiday. Where were you? How did you feel? Why is the memory important to you?
2. Why do people turn to alternative kinds of vacation? What means of travelling do you prefer and why? Why do people travel? What is 'green tourism'?
3. There are a lot of places of outstanding natural beauty and cultural significance in the world. What are the most popular sites in Great Britain and the USA? What famous touristic attractions in Ukraine do you know?

Тема 4. Social Issues/ Соціальні питання

Вільне користування англійською мовою у професійних, наукових та інших цілях з теми /Social Issues/ Соціальні питання.

Володіти чотирма видами мовленнєвої діяльності на відповідному рівні з теми Social Issues/ Соціальні питання..

Знання лексико-граматичного матеріалу, засвоєного протягом років попереднього навчання; синтаксичних, семантичних та фонетичних правил і закономірності англійської мови.

Використання соціокультурних знань і вмінь в іншомовній комунікації; застосування культурологічної інформації з теми Social Issues/ Соціальні питання демонстрація власного досвіду оволодіння іншомовним мовленням; удосконалення мовленнєвої підготовки шляхом використання автентичних англомовних матеріалів з теми Social Issues/ Соціальні питання.

Демонстрація упевненості і позитивної мотивації у користуванні англійською мовою з теми Social Issues/ Соціальні питання у таких комунікативних ситуаціях:

1. What are the most important social issues in your country and in the world at the moment? What is being done about them? Do you know of anyone who is involved in tackling these issues?
2. Why are people sometimes sent to prison? Is prison an effective deterrent against crime? Why/ why not? Why do young people turn to the crime? Are some people more prone to break the law than others?
3. Can the public do anything to help reduce crime? What can governments do to improve the situation? Why do young people turn to crime? What is the best way to stop them? Who do you think should be responsible for this?

4. Тема 5. Relations/ Стосунки

Вільне користування англійською мовою у професійних, наукових та інших цілях з теми Relations/ Стосунки.

Володіти чотирма видами мовленнєвої діяльності на відповідному рівні з теми Relations/ Стосунки.

Знання лексико-граматичного матеріалу, засвоєного протягом років попереднього навчання; синтаксичних, семантичних та фонетичних правил і закономірності англійської мови.

Використання соціокультурних знань і вмінь в іншомовній комунікації; застосування культурологічної інформації з теми Relations/ Стосунки.

Соціальні питання демонстрація власного досвіду оволодіння іншомовним мовленням; удосконалення мовленнєвої підготовки шляхом використання автентичних англомовних матеріалів з теми Relations/ Стосунки.

Демонстрація упевненості і позитивної мотивації у користуванні англійською мовою з теми Relations/ Стосунки. Соціальні питання у таких комунікативних ситуаціях:

1. People used to think that the family played an important role in society, but times have changed and now the family is much less important. Do you agree or disagree?
2. Sociologists say that the relationship between men and women is changing rapidly nowadays. Do you agree that family life is less important in the modern world than it was in the past? What changes are taking place in the family life? How does feminism influence on the family? What are your predictions for the future?
3. Do you have a lot of friends? Describe your best friend. What do you like about him/her? Do you have much in common?

Розділ II. Країнознавство

Тема 1. Британська англійська: історичний аспект/ British English: Historical Focus

Історія та розвиток англійської мови з точки зору її лінгвокраїнознавчого та соціокультурного варіювання.

Демонстрація знань з питань:

3. The Early Days of Britain. The Roman Age.
4. The Anglo- Saxon Conquest of Britain. Effects on the Language.

3 The Norman Conquest. Effects on the Language. The Hundred Years War. The War of Roses.

Тема 2. Англійська за межами Британії / English Overseas

Національні особливості культури англомовних країн, з їх політичною структурою, особливостями національного характеру та способу життя, системою освіти.

Демонстрація знань з питань:

1. The First Inhabitants on the American Continent. Europe's First Explorer. A Period of Colonization.
2. Trouble with Britain. The War for Independence.
3. The Gold Rush. The Pioneers.
4. The Slave System. The Civil War.
5. The Monarchy. The Loss of Empire. The British Commonwealth of Nations.

Розділ III. Література Англії

Основні етапи розвитку англійської літератури, основні ознаки літературних напрямків та їх основних представників.

Демонстрація знань з питань:

1. The Restoration and the Enlightenment 1660-1780.
2. The Victorian Age 1830–1880.
3. Cavalier and Puritan literature 1600-1660
4. Literature of the English Renaissance 1480-1600.
5. Literature of English Modernism 1930–1980.
6. Postmodernism and Contemporary Literature since 1980.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Clare A., Wilson J.J., White L. Speakout. Advanced Student's Book. Harlow : Pearson Education Limited, 2016.
2. Clare A., Wilson J.J., White L. Speakout. Advanced Workbook. Harlow : Pearson Education Limited, 2016.
3. Foley M., Hall D. Advanced Learner's Grammar. Harlow : Pearson Education Limited, 2003.
4. Gekker M., Volosova T., Doroshevich A. English Literature : Part I. Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2001.
5. Gekker M., Volosova T., Doroshevich A. English Literature : Part II. Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2001.
6. Sanders A. The Short Oxford History Of English Literature. Oxford : Clarendon Press, 1994.
7. Sharman E. Across Cultures. Longman Press, 2006.
8. Swan M. Practical English Usage. New edition. Oxford : OUP, 1995.
9. The Norton Anthology of English Literature. Volume 1. N.Y.–London : W.W. Norton and Company.
10. The Norton Anthology of English Literature. Volume 2. N.Y.–London : W.W. Norton and Company.
11. The Pelican Guide to English Literature: From Blake to Byron. London : Penguin, 2002.

2 ЧАСТИНА – ПРАКТИЧНА

З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційний іспит з методики навчання англійської мови має на меті визначення готовності студентів-випускників до реалізації професійних функцій учителя іноземної мови, вихователя і класного керівника в середніх закладах освіти. У межах цього іспиту перевіряються вміння майбутніх працівників у галузі освіти вирішувати

типові задачі діяльності з позицій сучасних наукових досягнень педагогічної, психологічної, методичної та філологічної наук. Результати виконаних кваліфікаційних завдань дозволяють зробити висновок про готовність студентів - випускників до участі у реформуванні освіти в Україні, розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, упровадження у навчально-виховний процес особистісно-діяльнісних технологій навчання та виховання.

Метою курсу “Методика навчання англійської мови” є засвоєння студентами теорії й практики викладання англійської мови в середніх навчальних закладах, формування і розвиток професійної компетенції майбутніх вчителів та викладачів англійської мови.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

ПК 1. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії англійської мови, теорії та історії зарубіжної літератури в практиці навчання у базовій загальноосвітній школі.

ПК 2. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання англійської мови, та зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.

ПК 3. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм з англійської мови та державної мови, володіти англійською мовою на рівні, не нижчому B2, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обрати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.

ПК 4. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах державною мовою, англійською мовою, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ПК 8. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використовувати практичний досвід і мовно-літературний контекст для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Програма кваліфікаційного екзамену з методики навчання англійської мови для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня - "бакалавр" покликана перевірити: вміння реалізувати гностичні, проектувальні, конструктивні, комунікативні та організаторські вміння (аналізувати дидактичні й виховні системи минулого і сучасності, їх категорії, досвід педагогів-новаторів тощо; моделювати, конструювати організовувати навчально-виховну діяльність) з опорою на знання фактів, термінології, структур, теорій, принципів, законів, закономірностей і тенденцій сучасної педагогічної науки; вміння реалізувати гностичні, проектувальні, конструктивні, комунікативні та організаторські вміння (аналізувати методичні системи минулого і сучасності, їх категорії, досвід учителів іноземної мови тощо; моделювати, конструювати й організовувати класну та позакласну роботу учнів з іноземної мови з опорою на знання фактів, термінології, методів навчання, принципів, закономірностей і тенденції і розвитку сучасної методичної науки;

вміння реалізувати здатність узагальнювати, аналізувати і психологічно обґрунтовувати дії в конкретних педагогічних ситуаціях, а також вміння вирішувати педагогічні задачі з опорою на знання фактів, термінології, методів вивчення особистості, закономірностей і тенденцій розвитку сучасної психологічної науки.

До складання кваліфікаційного іспиту допускаються студенти усіх форм навчання (денної, заочної), які виконали у повному обсязі програми з усіх дисциплін навчального плану ЗВО зі спеціальності "Мова та література"

Кваліфікаційний іспит з методики навчання англійської мови передбачає захист моделі уроку, заняття, при тому від студента вимагається:

- скласти стислий план-конспект заняття, враховуючи новітні досягнення методики, педагогіки, психології;
- обґрунтувати мету, тип заняття, структуру та етапи, наочність, ТЗН, очікувані результати.

Питання до кваліфікаційного екзамену з МНАМ

1. Розробіть фрагмент уроку з навчання вмінь говоріння за підручником А.М. Несвіт для 6 класу. Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.
2. Складіть фрагмент уроку з навчання читання в 8-му класі за підручником А.М. Несвіт.
3. Розробіть фрагмент уроку з навчання лексичного матеріалу в 6-му класі за підручником А.М. Несвіт.
4. Складіть фрагмент уроку з навчання активного граматичного матеріалу в 6-му класі за підручником Click on 2.
5. Розробіть фрагмент уроку з навчання граматичного матеріалу в 7-му класі за підручником А.М. Несвіт.
6. Проаналізуйте запропонований позакласний захід з англійської мови. Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів
7. Складіть фрагмент уроку з навчання аудіювання в 9-му класі старшої школи за підручником Click on 3.
8. Розробіть фрагмент уроку з ознайомлення учнів з новими лексичними одиницями в середній школі за підручником А.М. Несвіт для 8-го класу.
9. Складіть фрагмент уроку з використанням рецептивно-репродуктивних вправ за підручником О.Д.Карп'юк, для 6-го класу.
10. Складіть фрагмент уроку з виконанням рецептивно-репродуктивних вправ за підручником А.М. Несвіт для 8-го класу.
11. Розробіть фрагмент уроку з навчання граматичного матеріалу в 6-му класі, враховуючи різні можливості учнів, на основі підручника О.Д.Карп'юк

12. Наведіть приклад тестового завдання з вибірковою відповіддю (The Multiple Choice Test) на основі уроку підручника О.Д.Карп'юк для учнів 8-го класу.
13. Наведіть приклади побудови завдання у штучній мовленнєвій ситуації за підручником А.М. Несвіт для 8-го класу.
14. Складіть завдання для перевірки засвоєння лексичних одиниць учнями 8-го класу за підручником А.М. Несвіт.
15. Наведіть приклади тестових завдань для контролю вмінь читання на основі підручника О.Д.Карп'юк 7 клас.
16. Розробіть фрагмент уроку з вправляння навички письма для учнів 9-го класу на основі підручника О.Д.Карп'юк.
17. Розробіть фрагмент уроку для учнів 6-го класу по закріпленню навичок читання на основі підручника А.М. Несвіт для 8-го класу.
18. Наведіть приклади тестових завдань для контролю граматичних вмінь на основі підручника О.Д.Карп'юк, для учнів 7-го класу.
19. Складіть завдання для контролю розуміння прослуханого тексту учнями 7-го класу на основі підручника О.Д.Карп'юк.
20. Наведіть приклади загального та поглибленого аналізу уроку.
21. Розробіть фрагмент уроку для учнів 8-го класу з автоматизації навичок монологічного висловлювання на основі підручника А.М. Несвіт.
22. Розробіть фрагмент уроку з використанням вправ для навчання учнів створювати власні діалоги на основі підручника Click on 3 для учнів 9-го класу.
23. Розробіть фрагмент уроку з контролю рівня володіння мовним матеріалом у 9-му класі на основі підручника О.Д.Карп'юк.
24. Розробіть фрагмент уроку з навчання фонетики для учнів 6-го класу на основі підручника А.М. Несвіт.
25. Розробіть фрагмент уроку з навчання аудіювання в 8-му класі на основі підручника О.Д.Карп'юк.
26. Складіть завдання для перевірки засвоєння лексичних одиниць учнями 9-го класу за підручником А.М. Несвіт.
27. Наведіть приклади тестових завдань для контролю вмінь читання на основі підручника Click on 2 для 7 класу.
28. Розробіть фрагмент уроку з навчання лексичного матеріалу в 8-му класі на основі підручника О.Д.Карп'юк.
29. Розробіть фрагмент уроку з навчання монологічного мовлення для учнів 7-го класу на основі підручника А.М. Несвіт.
30. Розробіть фрагмент уроку з навчання діалогічного мовлення для учнів 6-го класу на основі підручника О.Д.Карп'юк.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах/ Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої.-К.: Ленвіт, 2002.-С.6-7
2. Національна доктрина розвитку освіти в Україні в XXI столітті. К.: Шкільний світ, 2001.-24с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти (2000).Державний освітній стандарт з іноземної мови (загальна середня освіта) V-IX класи /Під ред. С.Ю. Ніколаєвої. -К.: Ленвіт, 1998. - 32 с.
1. Ніколаєва С.Ю., Петрашук О.П., Бражник Н.О. Ступенева система освіти в Україні та система навчання іноземних мов. К.: Ленвіт, 1996. - 89 с. (Бібліотечка журналу "Іноземні мови").
4. Рогова Г.В., Рабинович ФМ, Сахарова Т. Е. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. -М.: Просвещение, 1991. - 287 с.
5. Сучасні технології навчання іншомовного спілкування /С.Ю. Ніколаєва , Г.А. Гринюк, Т.І. Олійник та ін. -К.: Ленвіт, 1997. - 96 с. (Бібліотечка журналу "Іноземні мови").
6. Науково-методичний журнал "Іноземні мови". - К.: Ленвіт (статті з загальних проблем методики).
7. Практикум з методики навчання англійської мови / Під ред. С.Ю. Ніколаєвої. - К.: Ленвіт, 1997-1998 (Част. 1-3).
8. Бабенко К.П. Деякі особливості активізації творчої уяви школярів у процесі контролю домашнього читання з англійської мови //Іноземні мови. - 2000. - №1. -С. 18-19.
9. Бех П.О., Биркун Л.В. Концепція викладання іноземних мов в Україні (проект) // Іноземні мови. - 2009. - №2. - С3-8.
10. Близнюк О.І., Панова Л.С. Ігри у навчанні іноземних мов.-К.: Освіта, 1997.-64 с.
11. Кучма М.О. Мотивація вивчення іноземної мови сучасними старшокласниками/ / Іноземні мови. - 1999. -№1. -С. 3-4.
12. Ніколаєва С.Ю., Шерстюк О.М. Сучасні підходи до викладання іноземних мов// Іноземні мови. - 2001. - №1. - С. 50-57.

Складові комплексного оцінювання студента на кваліфікаційному екзамені

Складовими підсумкового оцінювання для ОКР «Бакалавр» є:

- оцінка за теоретичну відповідь із англійської мови – 25 балів;
- оцінка за виконання першого кваліфікаційного завдання із методики навчання англійської мови – 25 балів;

Під час відповідей на завдання білету з методики навчання англійської мови студентам дозволяється користуватися фрагментами уроків, підготовленими заздалегідь, а також шкільними програмами, шкільними підручниками та наочними посібниками.

Критерії оцінювання студента на кваліфікаційному іспиті з англійської мови та методики її навчання

Бал за теоретичну відповідь	Оцінка в ECTS		Критерії оцінювання з теоретичної частини
23-25	A	відмінно	<p>Теоретичний зміст курсу <u>засвоений повністю</u>, <u>сформовані</u> необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом, <u>усі</u> передбачені навчальною програмою <u>завдання виконані</u>, <u>якість їх виконання близька до максимальної</u>.</p> <p>Студент має системні, повні, міцні знання в обсязі та в межах вимог робочої програми, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях.</p> <p>Уміє самостійно аналізувати та застосовувати основні положення теорії при вирішенні нестандартних завдань, робити правильні висновки, приймати рішення.</p> <p>Має сформовані міцні практичні навички. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно добирати та користуватися джерелами інформації.</p>
21-22	B	дуже добре	<p>Теоретичний зміст курсу засвоєний майже повністю. Необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо.</p> <p>Усі передбачені робочою програмою завдання виконані, якісь жодного з них не оцінена мінімальним балом. Деякі завдання виконані з помилками, окремими незначними недоліками.</p>
19-20	C	добре	<p>Знання студента є достатніми, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність.</p> <p>Відповіді на питання логічні, аргументовані, хоч і мають неточності. Вільне усуває помилки й відповідає на зауваження.</p> <p>Для вирішення нестандартних завдань уміє самостійно аналізувати та застосовувати основні положення теорії із несуттєвими неточностями та робить правильні висновки.</p>
17-18	D	задовільно	<p>Теоретичний зміст курсу засвоєний частково. Необхідні практичні навички роботи засвоєним матеріалом сформовані в основному. Більшість робіт, передбачених програмою, виконано, але деякі з них мають недоліки, фактичні та змістовні помилки.</p>
15-16	E	достатньо	<p>Студент у цілому правильно відтворює навчальний матеріал, знає основні теорії й факти, уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок,</p> <p>Уміє робити окремі висновки, частково контролює власні навчальні дії.</p>

9 -14	FX	незадовільно	Теоретичний зміст курсу не засвоєний. Необхідні практичні навички роботи не сформовані. Необхідні завдання не виконані або мають грубі помилки.
1-8	F		Необхідна подальша значна робота (у тому числі й повторне вивчення курсу).

Виконання кваліфікаційного завдання оцінюється за такими критеріями:

1) методична грамотність; 2) точність виконання завдання; 3) коректність добору форм роботи та соціальної взаємодії, використання наочності (у тому числі ТЗН); 4) здатність до обґрунтування методичних рішень; 5) правильність оформлення плану-конспекту уроку.

A	23-25	- план конспект уроку виконаний відповідно до вимог планування: чітко визначено цілі, зміст та етапи заняття, витримано структуру, визначено час на виконання окремих етапів уроку; сформульовані цілі та зміст уроку повністю відповідають поставленому завданню; враховано та визначено дидактико-методичні принципи організації та проведення уроку; запропоновані вправи і завдання, а також форми соціальної взаємодії на уроці є логічними й обґрунтованими; заплановано використання технічних та нетехнічних засобів навчання, зокрема підготовлених самостійно; студент/ка спонтанно і правильно реагує на запитання екзаменатора, фахово обґрунтовує вибір власних методичних рішень, вільно і доречно користується методичною термінологією; план-конспект уроку оформлений грамотно в методичному і мовному аспектах.
B	21-22	- план конспект уроку виконаний відповідно до вимог планування: визначено цілі, зміст та етапи заняття, витримано структуру, визначено час на виконання окремих етапів уроку; сформульовані цілі та зміст уроку відповідають поставленому завданню; враховано та визначено дидактико-методичні принципи організації та проведення уроку; запропоновані вправи і завдання, а також форми соціальної взаємодії на уроці є логічними й обґрунтованими; заплановано використання технічних та нетехнічних засобів навчання, зокрема підготовлених самостійно; студент/ка дає правильні відповіді на запитання екзаменатора, обґрунтовує вибір власних методичних рішень, доречно використовує методичну термінологію; план-конспект уроку оформлений грамотно в методичному і мовному аспектах.
C	18-20	- план конспект уроку в цілому відповідає вимогам до планування, однак допущено неточності у визначенні цілей або змісту та етапів заняття, або не визначено час на виконання окремих етапів уроку; частково враховано та визначено дидактико-методичні принципи організації та проведення уроку; запропоновані вправи і завдання, а також форми соціальної взає-

		модії на уроці є логічними, але недостатньо обґрунтованими; заплановано використання технічних та нетехнічних засобів навчання; студент/ка дає здебільшого правильні відповіді на запитання екзаменатора; план-конспект уроку оформлений здебільшого грамотно в методичному і мовному аспектах.
D	16-17	- план конспект уроку відповідає вимогам до планування, однак містить недоліки у визначенні цілей або змісту та етапів заняття, або не визначено час на виконання окремих етапів уроку; частково враховано дидактико-методичні принципи організації та проведення уроку, але не визначено їх; запропоновані вправи і завдання, а також форми соціальної взаємодії на уроці є дискусійними та недостатньо обґрунтованими; заплановано використання технічних та нетехнічних засобів навчання; студент/ка дає короткі відповіді на запитання екзаменатора; у оформленні план-конспекту уроку допущено помилки методичного й мовного характеру.
E	14-15	- план-конспект уроку виконаний із значними недоліками стосовно визначення методичної структури, змісту уроку; є суттєва невідповідність між цілями, змістом уроку і поставленим завданням; заплановано використання наявних наочних посібників, але методика їх використання не є раціональною; студент/ка не може дати відповіді на запитання екзаменатора; відчуває труднощі в обґрунтуванні вибору власних методичних рішень; студент/ка допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного; план-конспект уроку має значні недоліки в методичному та мовному аспектах.
FХ	10-13	- план-конспект уроку не відповідає методичним вимогам; цілі та зміст запропонованого уроку не відповідають поставленому завданню; не передбачено використання ТЗН та наочних посібників; студент/ка не розуміє запитання екзаменатора; не може обґрунтувати вибір власних методичних рішень; студент/ка майже не користується методичною термінологією; план-конспект уроку виконаний зі значними порушеннями в методичному та мовному аспектах.
F	0-9	план-конспект уроку відсутній або містить тільки стислий план, без подальшого визначення цілей, етапів, форм роботи, методичних прийомів тощо.

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН ІЗ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Відповідно до вимог Державних галузевих стандартів Державний стандарт базової середньої освіти, схвалений Колегією МОН 19.06.2020 р. (протокол № 6/1-2), освітньо-професійних програм підготовки вчителів української мови і літератури

та зарубіжної літератури основною метою літературознавчої підготовки є формування у студентів уявлення про цілісність літературного процесу, літературного розвитку, мистецького простору й картини світу в цілому, що відображено засобами художнього слова.

Системно оцінити якісний рівень науково-теоретичної і практичної підготовки випускників освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” дає змогу комплексний кваліфікаційний екзамен. Кваліфікаційний екзамен проводиться як комплексна перевірка знань студентів з навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом.

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену включає всі необхідні знання, уміння, навички, компетенції, передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою, відображає всі основні питання фахівця цього напрямку підготовки. Важливим чинником набуття знань студентами спеціальності «014.01 Середня освіта (Українська мова і література)», освітньої програми «Середня освіта (Українська мова і література та Мова і література (англійська)» є предмети літературознавчого циклу, зокрема, зарубіжна література й методика їхнього викладання в загальноосвітньому навчальному закладі, яким у програмі вищої освіти відведено провідну роль.

Програма кваліфікаційного екзамену охоплює історію зарубіжної літератури від античності до сьогодення; основні положення теоретико-літературних курсів, які дають змогу усвідомити стадіальність літературно-мистецького розвитку та поглибити навички аналізу художнього твору, компаративний аспект літературної освіти як один з домінант фахової підготовки випускника; зміст шкільного курсу зарубіжної літератури та методики його викладання. Окрім того, програма комплексного кваліфікаційного екзамену складена з урахуванням умінь і навичок, набутих студентами випускного курсу під час виробничої педагогічної практики.

Мета курсу «Історія зарубіжної літератури» ознайомити студентів із історичним розвитком світового літературного процесу, особливостями літературних епох, їх духовними і культурними цінностями від античності до XXI століття, з'ясувати національні особливості літератури різних країн, зацікавити художнім твором як специфічним засобом пізнання світу й себе в ньому; виробити вміння використовувати літературознавчий інструментарій під час аналізу тексту з позицій новітніх методик прочитання тексту; розвивати творче самостійне мислення, естетичний смак, зорієнтувати майбутніх вчителів-філологів на професійне застосування набутих знань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

ПК 1. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії світової літератури в практиці навчання у базовій загальноосвітній школі.

ПК 5. Здатність орієнтуватися в літературному процесі країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті розвитку літератури, історії, культури,

використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, загальної і мовленнєвої культури учнів, їхньої моралі, міжкультурної толерантності, ціннісних орієнтацій у сучасному полікультурному

суспільстві.

ПК 6. Здатність інтерпретувати й зіставляти літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу текстів.

ПК 8. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному,

європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використовувати практичний досвід і мовно-літературний контекст для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

ПРН 13. Знати сучасні філологічні засади дослідження зарубіжної літератури.

ПРН 17. Пояснювати специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, характеризувати літературні епохи, художні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки національних літератур, інтерпретувати художні твори класики й сучасності.

ПРН 18. Застосовувати різні види аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 20. Забезпечувати діалог культур у процесі вивчення зарубіжної літератури, створювати умови для міжкультурної комунікації.

ПРН 21. Використовувати гуманістичний потенціал зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.

Програма кваліфікаційного екзамену з історії зарубіжної літератури

Література Античності

Античність як особлива історико-літературна епоха. Антична міфологія. Поняття „античної літератури”, періодизація та предмет вивчення античної літератури. Географічні, історичні та хронологічні межі античної літератури. Етапи розвитку давньогрецької літератури. Особливості античної літератури: міфологічна тематика, традиціоналізм розробки, поетична форма. Погляди науковців на міф та міфологію. Періоди розвитку античної міфології, їхня циклізація. Старше молодше покоління богів

Гомерівське питання: “теорія малих пісень”, “теорія основного зерна”, “унітарна теорія”. Різновиди давньогрецького епосу. Гомерівський епос: історична, міфологічна основи. Художній світ гомерівських поем: «Іліада» і «Одіссея».

Література Середньовіччя

Значення терміну «середні віки», проблеми періодизації, фактори, що сприяли розвитку середньовічної культури, світогляд та філософія доби. Особливості літературного розвитку: клерикальна література, архаїчний епос.

Проблема походження героїчного епосу. Історія і епос. Особливості розвитку епосу. Французький героїчний епос, Основні цикли. «Пісня про Роланда», тематика і проблематика, художні особливості, історична основа, характер трансформації життєвого матеріалу, втілення патріотичної ідеї, концепція героїчного характеру у французькому епосі.

Література доби Відродження

Епоха Відродження, Значення термінів "Відродження". "Ренесанс", "Гуманізм". Соціально-економічні та політичні передумови західноєвропейського Відродження. Філософсько-естетичні засади доби. Особливості літературного розвитку.

Відродження в Іспанії. Творчість М. де Сервантеса. Біографія. Роман «Дон Кіхот», особливості композиції, роман як пародія на рицарський роман, автобіографізм твору, вставні новели роману. «Мудре безумство» Дон Кіхота, його промови.

Відродження в Англії. Творчість В. Шекспіра. Біографія Шекспіра та «шекспірівське питання». Періодизація творчості. Сонетарій Шекспіра. «Гамлет». Джерела сюжету трагедії. Погляди критиків на образ Гамлета, проблема вибору.

Література XVII століття.

XVII століття як перехідна історико-літературна епоха. Загальна характеристика історичного розвитку Європи у XVII столітті. Піднесення Англії та Франції на тлі політичного та економічного занепаду Іспанії. Основні події: «Тридцятилітня війна», буржуазна революція в Англії, зміцнення абсолютизму у Франції, закріплення політичної роздробленості в Німеччині. Роль релігійно-політичних конфліктів у встановленні нового співвідношення сил в Європі між бюргерством і феодалізмом, католиками і протестантами. Розвиток культури, наукова революція. Головні напрями у літературному розвитку доби: бароко і класицизм. Проблема реалізму в літературі XVII ст.

Драматургія П. Кальдерона, його п'єса «Життя – це сон» – програмний твір іспанського бароко; алегорія, філософська абстракція, католицькі тенденції у драмі. І. Франко про Кальдерона.

Мольєр. Біографія, загальна характеристика естетичних та художніх принципів його драматургії. Використання та переосмислення ідей, образів, жанрово-композиційних особливостей фарсу, комедії масок, літератури античності, Ренесансу. Своєрідність виведення класицистичної антитези почуття – розуму: колізія між людиною почуття, засліпленою своєю надмірною пристрасстю, та розсудливим інтриганом, що використовує для себе це засліплення. Критика єзуїтства та політичні альянзи в «Тартюфі». Антидворянська сатира в «Міщанині-шляхтичі». Проблема прийнятності морального максималізму та пафос терпимості в «Мізантропі». Втілення ідей лібертенського вільнодумства, зображення драматичної вичерпаності ренесансного «титанізму» у «Дон Жуані».

Мольєрівська тематика у творчості корифеїв українського театру (М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого, М. Старицького), у драматургії Лесі Українки («Дон Жуан»).

Література XVIII століття

Загальна характеристика XVIII століття як культурно-історичної доби. Основні тенденції політичного розвитку Європи. Розвиток економічних та соціальних відносин. Загальна характеристика просвітницької ідеології. Етапи просвітницького руху. Основні риси естетики письменників-просвітителів.

Свіфт. Біографія, політична діяльність, участь у «памфлетній війні». Роль Ірландії у житті письменника. «Казка про діжку», політична алегорія у творі. «Мандрі Гуллівера». Жанрово-композиційні особливості, зв'язок із політичним життям Англії, автобіографічні риси в першій частині. Елементи філософської та політичної утопії, критика різних форм державного устрою. Полеміка з Дефо на сторінках книги. Втілення «природного розуму» в образі Гуллівера. Розмежування сфер свідомості автора та героя, засіб «очуженого» сприйняття» дійсності у книзі. Своєрідність сатири.

Гете. Основні періоди життя та творчості. Гете – «штюрмер». Рання лірична поезія, відтворення в ній психологічної гармонії людини та природи. «Страждання юного Вертера»: варіант руссоїстської витонченої спільності духовно близьких людей на основі взаємної моральної довіри та свободної волі (Вертер, Лотта, Альберт). Своєрідність конфлікту. Почуття соціальної ущемленості Вертера як одна з причин його душевного надлому.

Веймарські десятиліття, багатоаспектний вияв творчого генія Гете – поета, вченого, державного і культурного діяча, людини мистецтва. «Само-будівництво» Гете, прагнення до самовиявлення всіх своїх творчих сил. Гете та ідея «освіченого абсолютизму». Гете і Французька буржуазна революція. Універсальність літературних інтересів Гете, його ідея «всесвітньої літератури». Гете і романтизм. Тематичне, жанрове, ідейне багатство зрілої лірики Гете. Спроба знайти нові засоби виразності та психологічної неповторності у зверненні до інших історичних та географічних ареалів, художнього досвіду світової культури. Спроби виробити нове художнє мислення у зрілій веймарській ліриці та у «Фаусті». Історія створення, головні літературні джерела та спонукальні імпульси, етапи роботи над «Фаустом». Композиція, жанрова, поетична, міфологічна своєрідність твору. Пошуки поетом нової художньої реальності у синтезі традицій класицизму, романтизму, Просвітництва. Духовні пошуки Фауста. Жіночі образи. Образ Мефістофеля. «Фауст» Гете – найвище досягнення філософських, етичних, художньо-поетичних шукань доби Просвітництва.

Література першої половини ХІХ століття

Проблема періодизації літературного процесу ХІХ століття. Романтизм як літературний напрямок. Причини появи романтизму. Термін романтизм, значення і історія терміну. Визначення романтизму. Романтичні течії: народно-фольклорна, байронічна, гротескно-фантастична, вальтероскоттівська. Жанрова диференціація романтичної літератури. Філософські засади романтизму. Естетична платформа романтиків. Особливості поетики романтичних творів.

Романтизм у німецькій літературі. Особливості розвитку німецької романтичної літератури. Е.Т.А. Гофман. Біографія, загальна характеристика творчості: тема митця і мистецтва у творчості Гофмана, тема музики і музикантів. Особливості художнього світу Гофмана: принцип романтичного двосвіття; філістери і ентузіасти. «Малюк Цахес», жанр, проблематика, особливості сюжету, принцип романтичного двосвіття. Методи уведення просвітництва та зміст указу про просвітництво. Сатира на систему державного управління, образи.

Романтизм у Франції. Особливості розвитку французької романтичної літератури: суспільно-політичний контекст, представники, проблематика. Віктор Гюго, біографія, світогляд, періодизація творчості. Основні положення «Передмови до драми «Кромвель». Художні особливості прози В.Гюго. Роман Гюго "Собор Паризької богоматері" (1831), творча історія роману, місце дії роману, система образів, проблематика: дослідження ірраціональності, складності людської душі.

Романтизм в англійській літературі. Творчість Байрона, біографія, проблематика та періодизація творчості. Романтична поема «Паломництво Чайльд Гарольда». Характер Чайльд Гарольда, тема розчарування та самотності. Байронічний герой. Значення поеми для розвитку романтизму в європейських літературах.

Романтизм в американській літературі. Е.-А. По, біографія, професійна журналістика, творча еволюція, естетичні погляди. Загальна характеристика творчості, художні особливості та жанрове новаторство новелістики Е. А. По (логічні, детективні, готичні). Новели "Золотий жук", "Падіння будинку Ашерів", "Вбивство на вулиці Морг".

Романтизм у польській літературі. Особливості розвитку польської романтичної літератури. Адам Міцкевич, біографія, періодизація творчості, погляди А.Міцкевича на романтизм, художній світ балад. Громадянська лірика. «Кримські сонети», творча історія, тематика та проблематика, епіграф, композиція, образ Мірзи та Пілігрима.

Література другої половини ХІХ століття

Реалізм як творчий метод і літературний напрямок. Соціально-політичні події ХІХ століття. Філософсько-естетичні засади реалізму. Визначення реалізму, історія терміну, основні реалістичні течії та напрямки. Критичний реалізм – провідна течія ХІХ століття. Програмові документи реалістичного мистецтва. Реалізм у літературі Франції.

Творчість Ф.Стендаля, загальна характеристика творчості. Психологізм

творчості та світогляд Стендаля. Основні теми творчої спадщини. Роман «Червоне і чорне», історія створення та зміст назви, система епіграфів у романі. Особливості композиції. Система образів роману.

Творчість О. де Бальзака. Загальна характеристика творчості. Бальзак і Україна (стосунки з Евеліною Ганською). Суспільно-політичні погляди Бальзака. Особливості творчого методу. Загальна характеристика (структура, проблематика) «Людської комедії» Бальзака. Основні положення передмови до «Людської комедії». Повість «Гобсек» – науково-художній аналіз епохи кінця Реставрації, історія створення, особливості композиції, тематика, проблематика. Образ Гобсека, його еволюція.

Творчість П. Меріме. Загальна характеристика творчості, періодизація. П. Меріме і Україна, літературна еміграція письменника до України. Суспільно-політичні погляди письменника. Специфіка творчого методу. Новелістика Проспера Меріме, циклізація, художні особливості новел. Новели: «Кармен», «Таманго», «Матео Фальконе».

Творчість Генріха Гайне. Біографія Гайне та творча еволюція письменника, періодизація творчості. Естетичні пошуки Гайне. Поетична збірка «Книга пісень», історія створення, біографічна основа, композиція, основні мотиви. «Подорожні картини» як зразок ліричної прози. Поема «Німеччина. Зимово казка». Історія створення поеми, її проблематика, жанрова своєрідність і композиційні особливості.

Творчість Ч. Діккенса. Основні тенденції та етапи творчого шляху, еволюція світогляду. Гуманізм та художні відкриття. Соціальний роман «Олівер Твіст», історія створення роману, проблематика, своєрідність творчого методу. Розкриття теми безрадісного дитинства, зображення злочинного світу, викривальний характер картин життя державних інституцій, іронічний характер зображення.

Література кінця XIX – початку XX століття

Рубіж XIX – XX століть – новий етап у розвитку світової літератури. Проблема хронологічних меж періоду. Перехідний характер культури та літератури рубежу XIX – XX століть. Строкатість літературного процесу порубіжної епохи.

Верлен – реформатор французького вірша. «Поетичне мистецтво». Імпресіонізм і символізм у поезії Верлена. Творчість Рембо. Романтика у Рембо. Програмні вірші Рембо. «Теорія яснобачення» Рембо.

Драматургія Г. Ібсена. Періодизація творчості. Проблематика та поетика п'єси «Ляльковий дім». Ібсен – реформатор західноєвропейської драми. Шоу про ібсенізм.

Символізм, імпресіонізм та естетизм в англійській культурі. Творчість О. Вайльда («Портрет Доріана Грея»). Парадокс у творчості письменника.

Б. Шоу та англійська драма кінця 19 – початку 20 ст. Періодизація творчості. Шоу та Ібсен («Квінтесенція ібсенізму»). Новаторство драматургічного методу Шоу. Парадокс у творчості письменника («Пігмаліон»).

Література першої половини ХХ століття

Перша половина ХХ століття як особливий історико-літературний період. Історико-соціальне тло доби. Умови розвитку, етапи становлення літератури першої половини ХХ століття. Вплив філософських, наукових та соціологічних концепцій на формування світобачення людини ХХ століття. Модернізм у літературі першої половини ХХ століття. Модернізм і авангардизм, модернізм і декаданс, модернізм і реалізм. Основні модерністські течії західноєвропейської літератури, їх ідейно-художні особливості (дадаїзм, сюрреалізм, експресіонізм, імпресіонізм, символізм, імажизм, футуризм, екзистенціалізм та ін.).

Література Німеччини, Австрії та Швейцарії. Пошуки загальної художньої ідеї. Розвиток німецького експресіонізму в першій половині ХХ століття. Інтелектуальний роман і творчість Томаса Манна. Ідейно-художня своєрідність творів письменника 20–30-х років. Проблематика та ідейний зміст новели «Маріо і чарівник»

Розвиток драматургії першої половини ХХ століття. Епічний театр Бертольда Брехта, його теоретичні засади й творча практика. Втілення принципів епічного театру в п'єсі «Матінка Кураж та її діти. Ідейний зміст п'єси, його втілення в сюжеті. Дослідження в п'єсі масової свідомості соціальних міфів, що формують тоталітарні режими; проблема морального вибору та її розв'язання. Філософська насиченість твору (принцип «параболи»). Поняття епічного та феноменального і їх втілення в п'єсі. Прийом «відчуження» (ефект «очуження»). Образ Матінки Кураж. Вплив ідей Брехта на сучасний театр.

Ф. Кафка та його місце у світовій літературі. Концепція світу і людини у творчості Кафки. Своєрідність жанру новели «Перевтілення», її проблематика. Образ Грегора Замзи і втілена в ньому думка про самотність і безпомічність людини. Питання особистісної цінності людини в новелі. Особливості художнього методу і стилю Франца Кафки: прийом «опредмеченої» метафори; символізм; сюрреалістичне поєднання неймовірних обставин з достовірними, натуралістичними деталями; ділова («відчужена») мова тощо.

Розвиток французької поезії (Аполлінер, Бретон, Арагон, Елюар, Валері та ін.). Г. Аполлінер і становлення авангардистських течій у французькій і європейській поезії. Синтез різних видів мистецтва у творчості Аполлінера. Особливості збірок «Алкоголі», «Каліграми». М. Лукаш – перекладач поезії Г. Аполлінера українською мовою.

Література Іспанії. Загальна характеристика розвитку. Творчість Ф.- Г. Лорки. Особливості поетичної техніки Г. Лорки, лейтмотиви його поезії. Сюрреалізм у поезії Г. Лорки. М. Лукаш – перекладач поезії Г. Лорки.

Література Великої Британії. Співіснування реалізму та модернізму. Модернізм в англійській літературі першої половини ХХ століття. Основні модерністські напрямки, їх ідейно-художні особливості (психологічна школа, школа «потoku свідомості» та ін.). Джеймс Джойс як творець модерністського роману ХХ століття, його світоглядні й естетичні позиції. Риси поезики Д. Джойса. Новаторство Джойса у зображенні «потoku свідомості» («Улісс»). Психологічне есе «Джакомо» і особистість та творчість письменника.

Особливості розробки жанру антиутопії, роману-"попередження" (О. Хакслі, Дж. Оруелл).

Література другої половини ХХ століття

Світова література другої половини ХХ століття: естетичні пошуки та художні відкриття. Перша і Друга світові війни у дзеркалі літератури. Різні погляди на тему війни (американський, радянський, європейський, німецький). Розвиток фантастичних жанрів у другій половині ХХ століття. Неореалістичні тенденції в літературі. Опозиція масової та елітарної літератури. Розвиток белетристики як жанру. Феномен бестселера.

Європейська література II половини ХХ століття. Філософія і література екзистенціалізму. Творчість Жан-Поля Сартра та Альбера Камю (романи і повісті, драми, публіцистика). Роман Камю «Чума» як передчуття і пересторога автора перед лицем «коричневої чуми». Французький театральний авангард другої половини ХХ століття: «театр абсурду» Ежена Йонеско («Носороги») та Семюела Бекета («Чекаючи на Годо»). Німецька література. Антивоєнні оповідання «совісті німецької нації» Генріха Бьолля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...» та «Мовчання доктора Мурке». Література Великої Британії.

Література США другої половини ХХ ст. Суспільні, політичні та культурні процеси в США цього періоду: переосмислення образу «американської мрії» і «американського способу життя», культури споживацького суспільства, проблеми расової сегрегації та дискримінації, сексизму, екологічних проблем тощо. Роман Дж.Д. Селінджера «Ловець у житі» як портрет Америки 50-х років. «Над гніздом зозулі» Кена Кізі — роман про опір системі та божевільню як метафору суспільного життя. Фантастична антиутопія Рея Бредбері «451 градус за Фаренгейтом».

Латино-американська література ХХ ст. та її світовий резонанс. Творчість Г.-Г. Маркеса та його роман «Сто років самотності» як втілення долі континенту та людства у образі народження та занепаду родини Буендіа. Оповідання «Стариган з крилами» — парадокси та трагічність людського існування.

Японська література другої половини ХХ ст. Творчість Кавабати Ясунарі: «Красою Японії народжений». Повість «Тисяча журавлів» як відображення людських стосунків на тлі традиційної чайної церемонії. «Жінка в пісках» Кобо Абе та «Золотий Храм» Юкіо Місіми як знакові твори японської літератури цього періоду.

Специфічні риси постмодерної літератури. Принцип гри, іронічність, інтертекстуальність, деконструкція та десакралізація образів, змішання масового та елітарного, гібридизація стилів, жанрів і прийомів, мультикультурність тощо. Особливості побудови наративної структури постмодерного тексту. Постмодерні риси у творах Патріка Зюскінда «Парфуми» та М.Павич «Скляний равлик» .

Питання кваліфікаційного екзамену з історії зарубіжної літератури

1. Античність та її значення у розвитку європейської культури та літератури. Грецька та римська літератури як складові античної літератури. Роди та жанри анти-

чної літератури, їх представники. Творчість Гомера як легендарного основоположника європейської літератури. Історія «гомерівського» питання. Особливості епічного стилю Гомера. Ідейно-художній аналіз «Іліади» або «Одіссеї».

2. Загальна характеристика літератури середньовіччя (особливості виникнення і розвитку, періодизація, жанрова диференціація). Місце героїчного епосу в літературі доби середньовіччя. Ідейно-художній аналіз «Пісні про Роланда».

3. Доба Відродження як особлива історико-літературна епоха. Загальна характеристика життєвого та творчого шляху Шекспіра. "Шекспірівське" питання. Проблематика та художня своєрідність драматургії Шекспіра. Ідейно-художній аналіз однієї з п'єс.

4. Місце роману Сервантеса "Дон Кіхот" у розвитку європейського роману. Характеристика образу Дон Кіхота, його мудрість і безумство.

5. XVII століття як особлива історико-літературна епоха. Основні літературні напрямки та їх представники. Провідні теми та художні особливості "високої комедії" Мольєра. Своєрідність творчого методу Мольєра. Ідейно-художній аналіз однієї з п'єс.

6. Доба Просвітництва як особлива історико-літературна епоха. Основні напрямки у літературі XVIII століття та їх представники. Дж.Свіфт як представник просвітницького реалізму. Жанрово-композиційні особливості роману «Мандри Гуллівера».

7. Загальна характеристика життєвого та творчого шляху Гете. "Фауст" як узагальнення екзистенціальних поривань людства. Історія створення. Жанрово-композиційні особливості.

8. Романтизм як художній напрямок. Романтизм у німецькій літературі XIX століття. Проблематика, поетика та жанрова своєрідність творчої спадщини Е.Т.А. Гофмана. Ідейно-художній аналіз одного з творів.

9. Творчість Г.Гайне. «Книга пісень», ліричний герой та його еволюція.

10. Основні мотиви та образи лірики Джорджа Г. Байрона. Поняття про «байронічного героя». Жанр ліро-епічної поеми у творчості поета. Ідейно-художній аналіз однієї з поем («Паломництво Чайльд Гарольда»).

11. Етапи творчого шляху А.Міцкевича. Аналіз збірки «Кримські сонети».

12. Реалізм як художній напрямок. Роман Стендаля "Червоне і чорне" – панорамна картина часу. Протистояння особистості та суспільства у романі.

13. Специфіка англійського реалізму та його втілення у творчості Ч. Діккенса. Ідейно-художній аналіз роману «Пригоди Олівера Твіста»

14. Особливості творчого методу Оноре де Бальзака. Творча історія, структура, тематико-жанрові особливості «Людської комедії». Ідейно-художній аналіз одного з романів на вибір («Гобсек»)

15. Творча еволюція Віктора Гюго. Роман «Собор Паризької Богоматері»: проблематика, система образів, епоха, відображена у романі.

16. Творчий шлях Едгара По, художні особливості та жанрове новаторство малої прози (логічні, детективні, готичні, науково-фантастичні новели). Романтична поетика лірики та поем По.

17. Меріме і Україна. Творчий шлях, світогляд та естетика митця. Проблематика та циклізація новелістики. Ідейно-художній аналіз новел «Кармен», «Матео Фальконе».

18. Своєрідність нового періоду європейської лірики на шляху від пізнього романтизму до символізму. Поезія французького символізму (Шарль Бодлер, Поль Верлен, Артюр Рембо, Стефан Малларме).
19. Віддзеркалення декадентської доби в особистості й долі Оскара Вайльда. Естетизм як провідний принцип світогляду і художньої творчості письменника. Ідейно-художній аналіз роману «Портрет Доріана Грея».
20. Культурні, історико-літературні передумови та головні шляхи оновлення європейського театру: "драма ідей" Г. Ібсена, "драма-дискусія" Б.Шоу, символістська драма М. Метерлінка. Ідейно-художній аналіз одного з творів.
21. Світова література першої половини ХХ століття: основні етапи, тенденції розвитку, естетичні пошуки, художні відкриття. Світоглядні й естетичні засади модернізму та авангардизму. Традиції та новаторство у прозі, поезії, драматургії. Ідейно-художній аналіз одного з творів.
22. Основні етапи розвитку драматургії ХХ століття: «епічний» театр, театр «абсурду». Основні принципи «епічного театру» Бертольд Брехт. «Матінка Кураж та її діти». Історико- літературні джерела та сучасний політичний підтекст твору, його антивоєнний пафос й алегоричний сенс. Театр абсурду С.Бекета та Е.Йонеско. Іронічний театр М.Фріша та Ф.Дюрренмата.
23. Антиутопія у літературі ХХ століття: причини виникнення. Проблематика, поетика, специфіка жанру. Риси антиутопії у творчості Д.Орвелла, Рея Бредбері.
24. Творчий шлях Томаса Манна. Філософські основи творчості. Ідейний зміст та художні особливості новели «Маріо і чарівник».
25. Література "потoku свідомості" та її представники. Жанрові та стильові особливості прози М.Пруста, Д.Джойса. Ідейно-художній аналіз одного з творів.
26. Місце Ф.Кафки у літературному процесі ХХ століття. Притчевість та метафоричність як домінант художнього методу та стилю. Ідейно-художній аналіз новели "Перевтілення".
27. Особливості світогляду та життєвого шляху Е. Хемінгуея та їх відбиття у творчості. Втілення поетики Хемінгуея у повісті «Старий і море».
28. Французький екзистенціалізм. Проблема вибору у творчості А.Камю (роман «Чума», повість «Сторонній»)
29. Схрещення західноєвропейської модерністської традиції з національним міфопоетичним баченням у творчості латиноамериканських письменників. Міф, парадокс у прозі Г.Маркеса («Стариган із крилами»).
30. Постмодернізм як один із найзначніших напрямів у мистецтві кінця ХХ століття. Філософсько-естетичні засади постмодернізму та їх вияв у художній літературі (П.Зюскінд «Парфумер», М.Павич «Скляний равлик»).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ

З ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Загальна кількість балів 25

<i>Показник успішності студента</i>	<i>Оцінка за шкалою ECTS</i>	<i>Визначення</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>

<i>(в балах)</i>			
22–25	A	<p>Студент на високому рівні володіє знаннями про генезис і суспільно-історичні умови розвитку світового літературного процесу від античності до XXI ст, стан культури та науки на різних історичних етапах, окреслює досягнення світової літератури в різні часи її розвитку. Демонструє досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої теми, вільно оперує різноманітними класифікаціями.</p> <p>Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має логічний, доказовий і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.</p> <p>Студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, розуміє ідейне багатство та високі достоїнства зарубіжної літератури; логічно і послідовно викладає матеріал, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить зв'язки, наводить і коментує їх, мотивує оцінку прочитаних творів, аналізує твори у єдності форми та змісту, розуміє їх ідейно-тематичне спрямування, а також особливості жанрової специфіки, композиційно-сюжетної структури, образної системи, мови й стилю.</p>	<i>Відмінно</i>
18-21	B	<p>Студент на достатньому рівні знає генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від</p>	<i>Добре</i>

		<p>античності до ХХІ ст., стан культури та науки на різних історичних етапах. Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер.</p> <p>Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.</p> <p>Студент засвоїв матеріал, вільно викладає його, але в нього є незначні проблеми з розумінням суспільного, історичного й естетичного значення літературного твору у зв'язку з історичними й історико-літературними умовами епохи. Не завжди дотримується логіки викладу, хоча вільно орієнтується у хронології літературних процесів, знає основні положення з теорії літератури.</p>	
14-17	С	<p>Студент знає генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від античності до ХХІ ст., стан культури та науки на різних історичних етапах, але недостатньо аргументованою є доказова база, допускаються помилки чи неточності у вживанні термінів, є проблеми з розумінням суспільного, історичного й естетичного значення літературного твору у зв'язку з історичними й історико-літературними умовами епохи. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. Відповідь може бути неточною в якомусь</p>	<i>Добре</i>

		одному фрагменті, може порушуватися логіка й послідовність викладу, трапляються окремі мовленнєві помилки.	
10-13	D	<p>Студент володіє достатніми знаннями про генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від античності до ХХІ ст., стан культури та науки на різних історичних етапах. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно при розв'язанні завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.</p> <p>Студент відтворює засвоєний матеріал не завжди логічно і послідовно, губиться при необхідності критичного аналізу творів, але він може коментувати різні літературні процеси певної доби, аналізувати твір на різних рівнях, хоча і не дотримується послідовності аналізу.</p>	Задовільно
11	E	<p>Студент володіє фрагментарними знаннями про генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від античності до ХХІ ст., стан культури та науки на різних історичних етапах, не може окреслити досягнення світової літератури в різні часи її розвитку. Аналіз художнього твору може підмінятися примітивним трактуванням змісту твору. Студент не здатен аргументувати теоретичні положення. Відповідь неповна, фрагментарна з чисельними фактичними та мовленнєвими</p>	Задовільно

		порушеннями.	
<i>10 і менше</i>	<i>FX</i>	Студент не володіє знаннями про генезис і суспільно-історичні умови розвитку світової літератури від античності до XXI ст., стан культури та науки на різних історичних етапах. Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки, епізодичні знання з курсу, які не дають цілісної уяви про літературний процес. Студент не може дати повну відповідь на питання, не орієнтується в хронології літературних процесів. Не орієнтується в питаннях із теорії літератури.	<i>Незадовільно</i>

Література:

1. Ковбасенко Ю. Антична література. Навчальний посібник. К., 2012. 248 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5849/1/Y_Kovbasenko_AL_21_GI.pdf
2. Пащенко В. 1., Пащенко Н. І. Антична література: Підручник. К.: Либідь, 2001. 718 с. Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk644465.pdf>
3. Козлік І. Антична література.- Івано-Франківськ. 2020. 180 с. Режим доступу: <https://ru.calameo.com/read/002820791093b4d06503a>
4. Шаповалова М., Рубанова Г., Моторний В. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та доби Відродження. Львів, 1993. Режим доступу: <https://www.academia.edu/7418320/>
5. Козлик І.В. Світова література доби середньовіччя та епохи Відродження. Навч. Посібник. Івано-Франківськ, 2011. 344 с. <http://ru.calameo.com/read/0028207917d0ac955b8ee>
6. Давиденко Г.Й. Акуленко В.Л. Історія зарубіжної літератури Середніх віків та доби Відродження.-К., 2007. <http://www.subject.com.ua/pdf/125.pdf> 2. Режим доступу: <http://www.ex.ua/72479770>
7. Артамонов С. Історія зарубіжної літератури XVII - XVIII ст. М., 1988.

8. Давиденко Г.Й., Величко М.О. Історія зарубіжної літератури 17-18 ст. – К., 2007. Режим доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Davydenko_Halyna/Istoriia_zarubizhnoi_literatury_KhVII-XVIII_stolittia/
9. Єрофєєва Н. Зарубіжна література XVII ст. М., 2005.
10. Пахсар»ян Н.Т. Історія зарубіжної літератури XVII - XVIII ст. Навчально-методичний посібник. 1996.102 с.
11. Давиденко Г.Й., Чайка О.М. Історія зарубіжної літератури 19- початку ХХ століття. К., 2009. http://www.kafedragum-artcollege.eduikit.km.ua/Files/downloads/308686_0499D_davidenko_g_y_chayka_o_m_istoriya_zarubizhno_literaturi_xix.pdf
12. Дітькова С.Ю. Історія зарубіжної літератури ХІХ століття (Курс лекцій). Режим доступу: <http://library.znu.edu.ua/files/sto.htm>
13. Наливайко Д. С, Шахова К. О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму: Підручник. К: Заповіт, 1997. 464 с. <http://194.44.152.155/elib/local/sk637758.pdf>
14. Ніколенко О. Мацапура В. Літературні епохи, напрями, течії. Київ: Педагогічна преса, 2014. 228 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Nicolenko.pdf>
15. Тверітінова Т., Шовкопляс Г. Історія зарубіжної літератури ХІХ століття. Перша половина: доба романтизму. Київ, 2018. URL : http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24735/1/T_Tveritina_Istor_zar_lit_2018_IF_KSL.pdf
16. Степанова А. Зарубіжна література ХІХ ст. Романтизм: навчальний посібник для студентів-філологів. Дніпропетровськ, 2015. 160 с. Режим доступу: <http://ir.duan.edu.ua/handle/123456789/1658>
17. Давиденко Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ – початку ХХ століття: навч. посібник. [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка [2ге вид.]. К.: Центр учбової літератури, 2007. 400 с. http://www.kafedragum-artcollege.eduikit.km.ua/Files/downloads/308686_0499D_davidenko_g_y_chayka_o_m_istoriya_zarubizhno_literaturi_xix.pdf
18. Тверітінова Т.І. Історія зарубіжної літератури ХІХ століття. Доба реалізму : навч. посіб. для студ. / Т.І. Тверітінова. — К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 424 с. Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/355870624.pdf>
21. Кушнірова Т. Модернізм і постмодернізм в зарубіжній літературі. Полтава, 2018. http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/4759/1/%D0%9A%D1%83%D1%88%D0%BD%D1%96%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B7%D0%B0%D1%80_%D0%BB.pdf
22. Помазан І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття. Харків, 2016. https://nua.kharkov.ua/wp-content/uploads/2020/08/Pomazan_IZL_RP-3_Pidruchnik_XX_st.pdf
23. Кузьменко В. Історія зарубіжної літератури ХХ ст. Київ, 2010. <https://www.twirpx.com/file/2172842/>

КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ЕКЗАМЕН З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Головною метою курсу з методики викладання зарубіжної літератури в школі є підготовка студента-філолога до практичної діяльності, формування професійних умінь і навичок з методики навчання літератури. Відтак програма кваліфікаційного комплексного екзамену передбачає перевірити рівень сформованості основних знань, вмінь та компетенцій майбутнього вчителя: розуміння методологічних основ дисципліни, системи теоретичних знань у галузі методики викладання зарубіжної літератури у середніх навчальних закладах, рівня готовності студента до проведення уроків зарубіжної літератури у школі, вміння створювати ефективні навчальні ситуації в освітньому та виховному процесі, готовності та вміння працювати з фаховими виданнями і методичними джерелами, зрілість методичних суджень щодо специфіки викладання зарубіжної літератури в школі тощо.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі компетентності:

ПРЗ 1. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання зарубіжної літератури.

ПРЗ 5. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми зарубіжної літератури для ЗНЗ та практичні шляхи їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРЗ 6. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРУ 1. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРУ 6. Використовує гуманістичний потенціал рідної й зарубіжної літератур для формування духовного світу юного покоління громадян України.

ПРУ 9. Застосовує сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.

ПРУ 10. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів із зарубіжної літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії.

ПРУ 11. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПРК 1. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальним партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.

ПРК 2. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРК 3. Організовує навчально-виховний процес у ЗНЗ, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).

Програма кваліфікаційного екзамену з методики навчання зарубіжної

літератури

Загальні питання методики викладання зарубіжної літератури. Методика викладання зарубіжної літератури як наука і зарубіжна література як навчальний предмет. Методологічні основи викладання зарубіжної літератури в загальноосвітній школі.

Особливості вивчення літератури як виду мистецтва і науки. Об'єкт і предмет методики. Проблеми літературної освіти у школі.

Законодавча база, яка регулює процес викладання зарубіжної літератури в українській школі. Історія становлення предмета в школі. Мета і завдання шкільних курсів літератури у контексті Національної доктрини розвитку освіти в Україні ХХІ ст. Методологічні основи викладання зарубіжної літератури. Диференціація понять "зарубіжна література" і "світова література". Статуси предметів "Українська література" і "Зарубіжна література" в середніх навчальних закладах України різних типів. Причини, які зумовили впровадження курсу "Зарубіжна література": націоналізація української освіти, орієнтація України на світову спільноту.

Зв'язок методики з суміжними науками: літературознавством, мовознавством, педагогікою, психологією, естетикою, етикою та іншими, а також методикою навчання української літератури. Українська та зарубіжна література в школі як засіб глобалізації та лібералізації української освіти і перебудови її на засадах особистісно зорієнтованої педагогіки, шлях до формування нерепресивної свідомості і нонконформізму.

Принципи, методи, прийоми і види робіт з літератури. Поняття про педагогічні технології. Принципи викладання зарубіжної літератури, обумовлені специфікою літератури як виду мистецтва. Поняття «метод», «прийом», «засоби», їх значення. Класифікація методів навчання, їх специфіка, принципи вибору. Метод творчого читання як один із основних методів вивчення художньої літератури, прийоми реалізації, види робіт. Метод евристичної бесіди, прийоми реалізації, види робіт. Види бесід (за задалегідь складеними питаннями, вільна, евристична). Дослідницький метод та специфіка його впровадження у класах з різними рівнями сформованості читацької компетентності. Мета і завдання використання репродуктивного методу. Компаративний аналіз на уроках зарубіжної літератури. Формування читацької компетентності, пізнавальної творчої активності, самостійності учнів у набутті знань, умінь та навичок. Проблемне вивчення художнього твору на уроках літератури. Використання ІКТ на уроках зарубіжної літератури.

Типи і структура уроків зарубіжної літератури. Психолого-педагогічні основи змісту та технологій сучасного уроку літератури. Вимоги до уроку. Мета уроків літератури: літературний розвиток, збагачення мовного запасу учнів, формування компетентностей, виховання всебічно розвиненої творчої особистості. Принципи класифікації уроків зарубіжної літератури у методиці. Типологія уроків літератури. Нестандартні та інноваційні уроки літератури. Особливості організації та проведення уроків зарубіжної літератури під час дистанційного навчання.

Основні структурні елементи сучасного уроку зарубіжної літератури. Поняття «навчальна ситуація». Професійні вимоги до учителя зарубіжної літератури. Підготовка учителя до уроку зарубіжної літератури.

Планування роботи учителя-словесника: календарні, тематичні, календарно-тематичні, поурочні плани, їх мета та структура. Плани і плани-конспекти уроків. Наукові вимоги до їх структури. Підручники та посібники з зарубіжної літератури, їх

характеристика. Реалізація міжпредметних, міжлітературних та міжмистецьких зв'язків на уроках зарубіжної літератури

Літературний розвиток школярів. Проблеми і шляхи особистісного розвитку школярів та формування у них читацьких умінь та навичок. Проблема читача та читання у сучасній школі та суспільстві. Роль аналізу художнього тексту у літературному розвитку учнів та формуванні критичного мислення. Рівні читацького розвитку, критерії його оцінювання. Етапи сприйняття художнього твору читачами різних рівнів. Шляхи, методи та прийоми виховання школяра-читача. Виховання читацької культури, духовної і творчої потреби у художній літературі. Діяльність учителя з формування читацьких інтересів учнів.

Етапи та шляхи вивчення художнього твору зарубіжної літератури у школі. Основні етапи роботи з художнім текстом, запропоновані різними вченими – методистами (Л. Мірошниченко, Є. Волощук, Б.Бігун та ін.). Підготовка до сприйняття та аналізу художнього твору. Форми підготовки. Види вступних занять. Читання як етап роботи над художнім твором. Види читання. Аналіз як необхідний етап вивчення художнього твору. Шляхи аналізу художнього твору, запропоновані традиційною методикою: «услід за автором», пообразний, проблемно-тематичний. Впровадження у шкільну практику нових видів аналізу художнього твору: хронотопічного, філологічного, компаративного, культурологічного та ін. Оптимальне поєднання репродуктивної та пошукової роботи учнів під час вивчення художнього твору. Підсумкові заняття при вивченні художнього твору: завдання, види.

Вивчення художніх творів у їх родовій специфіці. Психолого-педагогічні особливості сприйняття художніх творів різних жанрів учнями різних вікових груп. Специфіка та етапи вивчення епічних творів у середній та старшій школі. Особливості вивчення ліричних творів. Методи та прийоми аналізу. Роль виразного читання у процесі осягнення лірики. Вивчення драматичних творів у середніх та старших класах: етапи, методи, прийоми.

Вивчення оглядових та монографічних тем. Місце та види оглядових тем у шкільному курсі вивчення зарубіжної літератури. Особливості методики вивчення оглядових тем. Поняття про монографічні теми, їх місце та завдання у процесі вивчення зарубіжної літератури. Зв'язок монографічних тем з оглядовими. Особливості планування системи уроків з монографічної теми. Словесно-графічна наочність при вивченні монографічних та оглядових тем. Методика використання наочності у різних навчальних ситуаціях.

Формування теоретико-літературних понять на уроках зарубіжної літератури. Місце теоретико-літературних знань у системі літературної освіти школярів. Літературознавчі поняття як інструмент аналізу художнього твору. Методи і прийоми роботи вчителя з вивчення теоретико-літературних понять у середніх класах. Наукові основи формування системи літературознавчих понять у школярів старших класів. Види навчальної діяльності учнів.

Розвиток літературно-творчих здібностей учнів та оцінювання їх навчальних досягнень. Основні та допоміжні види робіт з розвитку усного та писемного мовлення учнів середніх та старших класів. Твір та есе з літератури. Основні вимоги до написання. Оцінка й аналіз учнівських творчих робіт. Самостійна навчальна та літературно-творча діяльність учнів: види та способи організації. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів із зарубіжної літератури.

Формування теоретико-літературних понять на уроках зарубіжної літератури. Місце теоретико-літературних знань у системі літературної освіти школярів. Літературознавчі поняття як інструмент аналізу художнього твору. Методи і прийоми роботи вчителя з вивчення теоретико-літературних понять у середніх класах. Наукові основи формування системи літературознавчих понять у школярів старших класів. Види навчальної діяльності учнів.

Позакласна і позашкільна робота з зарубіжної літератури.

Мета і завдання позакласної та позашкільної роботи з зарубіжної літератури. Принципи організації, форми, види позакласної та позашкільної роботи з зарубіжної літератури. Організація роботи з позакласного читання. Форми співпраці з бібліотекою. Гурткова робота та принципи її організації. Літературне краєзнавство, види та форми роботи.

**ЗАВДАННЯ ДО КВАЛІФІКАЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ
ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

1. Назвіть і коротко охарактеризуйте основні шляхи аналізу, що використовуються на уроках зарубіжної літератури. Розробіть план одного з уроків з вивчення повісті-казки Е. Т. А. Гофмана «Малюк Цахес на прізвисько Циннобер». Обґрунтуйте доцільність обраного вами шляху та методів аналізу.

2. Охарактеризуйте особливості сприйняття та вивчення епічних творів на уроках зарубіжної літератури. Розробіть план уроку з вивчення одного з творів Античності в середніх класах. Обґрунтуйте доцільність використання методичних прийомів.

3. Проаналізуйте один із шкільних підручників із зарубіжної літератури. Оцініть його зміст, якість подання матеріалу та формулювання завдань, вимоги до оформлення тощо.

4. Охарактеризуйте особливості сприйняття та вивчення ліричних творів на уроках зарубіжної літератури. Визначте місце поезії французького символізму у шкільній програмі із зарубіжної літератури. Розробіть план уроку з вивчення творчості одного з французьких символістів.

5. Охарактеризуйте особливості сприйняття та вивчення драматичних творів на уроках зарубіжної літератури. Розробіть систему уроків, на яких аналіз комедії Мольєра «Міщанин-шляхтич» здійснюється шляхом «услід за автором». Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

6. Назвіть й коротко охарактеризуйте види планування в сучасній методиці викладання зарубіжної літератури. Визначте місце творчості Шекспіра у шкільному курсі зарубіжної літератури. Складіть тематичний план вивчення творів поета у 8 або 10 класі. Обґрунтуйте доцільність саме такого розподілу годин.

7. Визначте основні вимоги до сучасного уроку зарубіжної літератури. Назвіть його структурні елементи. Розробіть план уроку вивчення одного з творів літератури Середньовіччя. Назвіть структурні елементи уроку.

8. Охарактеризуйте класифікації уроків літератури в методиці. Визначте специфіку нестандартних уроків. Розробіть план нестандартного уроку за однією з п'єс

Вільяма Шекспіра. Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

9. Охарактеризуйте етапи літературної освіти школярів. Визначте специфіку проведення уроків зарубіжної літератури в середніх і старших класах. Складіть систему завдань і запитань для перевірки знань з теорії літератури в 7 і 11 класах. Поясніть, чим буде відрізняється робота із засвоєння теорії літератури учнями цих класів.

10. Назвіть й охарактеризуйте основні види вступних занять в середніх і старших класах та їх особливості. Підготуйте вступне слово до однієї з тем, що вивчається в середніх класах. Визначте, у чому його специфіка.

11. Назвіть основні етапи вивчення твору зарубіжної літератури, запропоновані різними вченими-методистами (Л. Мірошніченко, Є. Волощук, Б. Бігун). Розробіть план уроку вивчення поезії у середніх класах. Охарактеризуйте основні етапи аналізу ліричного твору.

12. Охарактеризуйте специфіку вивчення біографії письменника в середніх і старших класах. Розробіть план уроку з вивчення біографії Д. Г. Байрона. Обґрунтуйте доцільність введення того чи іншого біографічного матеріалу.

13. Охарактеризуйте особливості вивчення теорії літератури в середніх і старших класах. Розробіть план уроку з вивчення одного з творів літератури постмодернізму. Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

14. Охарактеризуйте особливості вивчення оглядових тем у шкільному курсі зарубіжної літератури. Розробіть план уроку з вивчення оглядової теми «Модернізм у літературі першої половини ХХ століття».

15. Охарактеризуйте особливості розвитку усного та писемного мовлення на уроках зарубіжної літератури. Складіть 10 тем для учнівських творів за романом «Червоне і чорне» з урахуванням вікових та читацьких особливостей школярів.

16. Аргументуйте важливість домашніх завдань із зарубіжної літератури. Охарактеризуйте їх види та вимоги до виконання. Сформулюйте домашні завдання до кожного з трьох уроків за повістю Бальзака «Гобсек». Обґрунтуйте їх доцільність.

17. Охарактеризуйте особливості позакласної та позашкільної роботи із зарубіжної літератури. Наведіть тему та план позакласного заходу, проведеного під час педагогічної практики. Обґрунтуйте використані методи та форми роботи.

18. Охарактеризуйте особливості порівняльного аналізу оригіналу й перекладу на уроках зарубіжної літератури. Складіть запитання та завдання для порівняльного аналізу перекладів поезії Гайне «Ein Fichtenbaum stehtrinsam» («Самотній кедр на стромині»).

19. Охарактеризуйте особливості шкільного диспуту із зарубіжної літератури. Визначте та обґрунтуйте теми 2-3 диспутів за трагікомедією Фрідріха Дюрренматта «Гостина старої дами».

20. Поясніть суть основних принципів класифікації методів навчання. Охарактеризуйте методи навчання на уроках зарубіжної літератури. Складіть 10

запитань для організації евристичної бесіди за оповіданням Генріха Белля «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...».

21. Охарактеризуйте особливості компаративного аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури. Наведіть приклади використання елементів компаративістики у практиці викладання зарубіжної літератури у середній школі.

22. Охарактеризуйте особливості хронотопічного аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури. Складіть запитання до новели Франца Кафки «Перевтілення», що дозволяють охарактеризувати просторово-часові відношення у творі.

23. Охарактеризуйте особливості проблемно-тематичного шляху аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури. Розробіть план уроку з вивчення роману Ф. Стендаля «Червоне і Чорне», на якому буде реалізуватися проблемно-тематичний шлях аналізу.

24. Охарактеризуйте особливості пообразного шляху аналізу художнього твору на уроках зарубіжної літератури у 10–11 класах. Розробіть систему уроків, на яких аналіз роману Оскара Вайльда «Портрет Доріана Грея» здійснюється пообразним шляхом. Сформулюйте та обґрунтуйте теми для уроків.

25. Поясніть суть, завдання та прийоми реалізації репродуктивного методу на уроках зарубіжної літератури. Розробіть план вступного уроку з вивчення п'єси Бертольда Брехта «Матінка Кураж та її діти». Обґрунтуйте доцільність використання репродуктивного методу на уроці.

26. Охарактеризуйте особливості та методику проведення підсумкових занять в системі вивчення художнього твору. Розробіть план підсумкового заняття з вивчення роману Мігеля де Сервантеса «Дон Кіхот». Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

27. Охарактеризуйте види вступних занять та їх специфіку. Розробіть план вступного уроку до вивчення сонетної спадщини Франческо Петрарки.

28. Охарактеризуйте особливості пообразного шляху аналізу художнього твору. Розробіть план уроку з вивчення повісті Марка Твена «Пригоди Тома Соєра», на якому буде реалізуватися пообразний шлях аналізу. Обґрунтуйте обрані методи та форми роботи.

29. Охарактеризуйте етапи вивчення ліричних творів на уроках зарубіжної літератури. Визначте місце творчості Дж. Г. Байрона у шкільному курсі зарубіжної літератури. Назвіть основні етапи роботи над поезією Байрона «Мій дух як ніч» або «Хотів би жити знов у горах». Обґрунтуйте доцільність кожного етапу.

30. Охарактеризуйте особливості сприйняття та вивчення епічних творів учнями пропедевтичного етапу літературної освіти. Розробіть план уроку з вивчення оповідання О'Генрі «Дари волхвів» (або «Останній листок») у 7 класі. Обґрунтуйте доцільність використання обраних вами методичних прийомів.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ
З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Загальна кількість балів 25

Показник успішності студента (в балах)	Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою
22-25	A	<p>Під час відповіді на екзамені студент:</p> <ul style="list-style-type: none"> • демонструє повне знання історії та теорії методики навчання зарубіжної літератури; • виявляє термінологічно точне знання методичних понять, їх правильне застосування; • показує вміння дати розгорнуту, логічно побудовану відповідь, яка демонструє ерудицію і глибокі знання студента, відповідає вимогам культури мови; • вільно використовує набуті теоретичні знання та знання з методики під час аналізу практичного матеріалу, пов'язує програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок. 	Відмінно
18-21	B	<p>Студент демонструє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • термінологічно точне знання літературознавчих та методичних понять, але недостатнє вміння їх застосування в окремих ситуаціях; • вміння висловлювати свої міркування стосовно тих чи інших методичних проблем, але припускається певних незначних неточностей і помилок у логіці викладу теоретичного матеріалу або при аналізі практичного; • практичні навички, що опираються на теоретичну підготовку з методики навчання 	Добре

		зарубіжної літератури.	
14-17	С	<p>Під час відповіді студент виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вміння дати розгорнуту логічну відповідь, але йому бракує чіткої аргументації, у відповіді наявні мовленнєві помилки; • практичні навички поступаються теоретичній та методичній підготовці; <p>домінує репродуктивний тип відповіді</p>	Добре
10-13	D	<p>Студент виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • неповне знання розвитку методики навчання зарубіжної літератури; • у визначенні термінології допущені недоречності і невідповідності, недостатні вміння її застосування на практиці; • недостатньо сформовані знання про шляхи аналізу художнього тексту на уроці і позаним, недосконале вміння добирати методи чи прийоми роботи, аргументувати використання тих чи інших методичних інструментів; • відповідь неповна, основні положення недостатньо аргументовані, допущені мовні помилки. 	Задовільно
11	Е	<p>Студент виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • суттєві прогалини у знаннях, з методики викладання літератури; • слабкі навички самостійного аналізу теоретичних, практичних і методичних проблем, запропонованих у білеті; • задовільні навички ведення наукової дискусії; • відповідь неповна, основні положення слабо аргументовані, допущені мовні помилки; <p>неточності у знаннях, відсутність вмінь оцінювати факти та явища</p>	Задовільно

		методичного характеру	
10 і менше	FX	<p>Студент виявляє:</p> <ul style="list-style-type: none"> • слабкі знання змісту курсу методик навчання зарубіжної літератури; не опанував наукові першоджерела, шкільні програми, художні тексти, літературно-критичні матеріали; • низький рівень історико-літературних та літературознавчих знань; • низький рівень методичних знань; • поверхова відповідь, наявність грубих помилок у фактичному матеріалі, мова бідна, невиразна. 	Незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бандура О. Міжпредметні зв'язки в процесі вивчення української літератури. К.,1984.
2. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури: Посібник К.: Ленвіт, 2002. 344 с.
3. Грищенко В. Підручник, якого не ... ждуть // Українська мова і література в школі. 2003. №6. С.79-80.
4. Ісаєва О.О. Концептуальні основи аналізу художнього тексту в школі (Про герменевтичну спрямованість цього аналізу) // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. 2004. № 6. С. 2-5.
5. Ісаєва О. О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури: Посібник для вчителя. К.: Ленвіт, 2000. 184 с.
6. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури : Монографія. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2003. 380 с.
7. Клименко Ж. В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. 340 с.
8. Мацевко-Бекерська Л. В. Методика викладання світової літератури: Навчально-методичний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021.
9. Мірошниченко Л. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: Підручник. К.: Вища школа, 2007. 415 с.
10. Наукові основи методики літератури. Навчально-методичний посібник / За ред. доктора пед. наук, проф., члена-кореспондента АПН України Н.Й.Волошиної. К.: Ленвіт, 2002. С. 260-275.

11. Неділько В. Методика викладання української літератури в середній школі. К., 1978. С.34-63.
12. Ніколенко О. М. Сучасний урок зарубіжної літератури: Посібник. 5–11 класи. К.: ВЦ «Академія», 2003. 288 с.
- 13.
14. Нормативно-правове забезпечення освіти. У 4-х ч. Х.: Видав. гр.. "Основи", 2004. Ч.1. 144 с.
15. Пасічник Е.А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти. К.: Ленвіт, 2000.
16. Пасічник Е., Слоньовська О. Варіативність програм і підручників – це крок вперед чи назад? // Українська мова і література в школі. 2002. №3. С.46-50.
17. Перейма Л. Адажіо за лаштунками долі // Українська мова в гімназіях, ліцеях, колегіумах. 2005. № 10. С.145.
18. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник. К.: АСК, 2004. 192 с.
19. Професія – вчитель літератури: Словник-довідник [упор. Т. Чередник]. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 140 с.
20. Попова Л. Підручник, якого ми так довго чекали. // Українська мова і література в школі. 2002. №5. С.80.
21. Савчинська Л. Підручник дітям на радість // Дивослово. 2004. №4. С.77-78.
22. Степанишин Б. Яким бути підручником з літератури // Українська література в загальноосвітній школі. 1999. №1. С.57-62.
23. Ситченко А. Л. Методика викладання літератури: Термінологічний словник. К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2008. 132 с.
24. Худаш Л. Підвищення ефективності уроку з літератури. К.: Рад. школа., 1984.
25. Штейнбук Ф. М. Методика викладання зарубіжної літератури в школі: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. 313 с.